

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU, Miroslava Lajčaka, Parlamentu Federacije BiH



Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Prošle sedmice štampa je najavljivala kako pripremam dva govora – jedan u slučaju da bosanskohercegovački političari u posljednjem trenutku postignu sporazum o reformi policije, a drugi u slučaju da ne postignu i da se Bosna i Hercegovina, kao neizbježna posljedica toga, nađe u situaciji da zaostaje daleko, daleko iza svojih susjeda na putu u evropske integracije.

Ja sam pripremio jedan govor, jer postoji samo jedan plan za Bosnu i Hercegovinu – evropski plan; plan koji podržava ogromna većina građana ove zemlje, plan za koji ste vi toliko puta rekli da ste za njega opredijeljeni.

Neću se zadržavati na činjenici da sporazum o reformi policije nije postignut do isteka roka. Ja sam jučer uputio moju poruku, rekavši da od lidera političkih stranaka zavisi, da li će ovu situaciju promijeniti. Svima je jasno, koji je ulog, i šta je potrebno, kako bi se ostvario daljnji napredak u procesu evropskih integracija.

Ima još mnogo toga, da se uradi, prije nego bude moguće da kažemo da se pitanje reforme policije rješava u skladu sa očekivanjima Evropske unije. No ono što vidim, je nova razina angažiranosti od strane političkih čelnika, a to je svakako pozitivno i ohrabrujuće. Uvijek je na političkim čelnicima da pronađu rješenje i postignu kompromis. To je evropski način vođenja politike.

Ja zaista želim da Bosna i Hercegovina krene naprijed, evropskim putem, i želim da u tome uspije. Zato kada sam razgovarao sa evropskim komesarom za proširenje Olliem Rhenom o posljednjim dešavanjima, usuglasili smo da, s obzirom na ohrabrujući razvoj situacije, Evropska komisija sačeka još par dana. Sada mi, Evropska unija i međunarodna zajednica, očekujemo od bosanskohercegovačkih čelnika, da daju sve od sebe, kako bi što prije došli do dogovora, koji će ispuniti evropske zahtjeve, te imati potrebnu političku podršku.

Sada je trenutak, da svi iza sebe ostave negativnu retoriku, te da se uključe u konstruktivan politički dijalog sa ciljem iznalaženja rješenja, koje je bliže nego što se činilo prije samo nekoliko dana. Žao bi bilo propustiti takvu priliku!

Zbog toga sam pripremio jedan govor, a ne dva – jer evropski plan i dalje ostaje isti: koraci koji se moraju preduzeti za postizanje pozitivnih promjena u Bosni i Hercegovini ostaju isti.

Ovih dana sam govorio o mogućim posljedicama odbacivanja evropske budućnosti. Danas želim jasno reći, da se te posljedice već osjećaju. Izolacija i zaostajanje su spori procesi, koje ćete polako osjetiti, zemlja će stagnirati; ekonomski rast će biti usporen, bit će smanjene prilike za izgradnju prosperiteta, a to će se sigurno odraziti i na političku situaciju.

Put je isti. Plan je isti; reforme koje treba dogovoriti i provesti ostaju iste.

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Prošli tjedan sam se obratio Narodnoj skupštini Republike Srpske i prvo što želim naglasiti, je da raspored mojih obraćanja ne sadržava nikakvu simboliku i ne treba mu pridavati nikakav značaj. Ja jednako uvažavam članove oba parlamenta.

Prilikom obraćanja Narodnoj skupštini RS prošle sedmice, i Parlamentarnoj skupštini BiH nekoliko dana prije toga, pozvao sam na prekid sve glasnije polemike, koja je još od proljeća prošle godine preuzela mjesto normalnoj politici u ovoj zemlji. Ukazao sam na opasnost stvaranja straha, zbog neosjetljivosti na potrebe drugih i naglasio sam, da kada uklonite negativne predodžbe, koje okružuju cijelu seriju ključnih pitanja, otkrit ćete da u stvari postoji dosta velik konsenzus o suštinskim pitanjima.

Destruktivni dijalog mora prestati, i to odmah. Umjesto njega mora doći direktan, iskren i konstruktivan dijalog. Jedino na taj način možemo postići više naredne godine, nego što je postignuto prethodne godine.

Mislim, da niko ne može reći da je politička atmosfera, u kojoj se nalazimo od prošlog proljeća, donijela išta pozitivno i konstruktivno. Ratifikacija CEFTA-e i donošenje Zakona o visokom obrazovanju u Državnom parlamentu, predstavljaju samo skromna dostignuća u osamnaest mjeseci – osamnaest mjeseci parlamentarnog rada, bez obzira da li se radi o Državnom parlamentu ili ovoj skupštini.

Ne vjerujem da iko u ovom parlamentu može reći da ste ostvarili realne pomake.

Zemlje, koje su ozbiljno shvatile svoj evropski program, morale su usvojiti i provesti stotine zakona svake godine; morale su sve svoje aktivnosti podrediti tom procesu. Njihova politička volja bila je ista, bez obzira koja je stranka ili koalicija bila na vlasti. Ja to znam iz ličnog iskustva.

U svim zemljama, političke elite su morale objašnjavati i nagovarati građane da daju podršku ključnim reformama, koje su potrebne za njihovo dobro i evropsku budućnost. Ponekad izgleda kao da je izazov u Bosni i Hercegovini obrnut; čini mi se da ovdje građani moraju nagovarati političare da je integracija ono, šta vodi ka cjelokupnom napretku.

Jučer, na poziv čelnika Republike Hrvatske imao sam radnu posjetu Zagrebu. Susjedna Hrvatska, koja je najbliža ulasku u Evropsku uniju u regionu, mi je obećala pomoć u prenošenju iskustava iz procesa koji su do sada prošli. I iz toga se jasno vidi da i vaši susjedi ne žele da BiH ostane posljednja na putu u Evropsku uniju.

Od svog biračkog tijela dobili ste mandat, da postignete napredak. I dok je najlakše okriviti druge, želim da se iskreno upitate, čime ste vi lično doprinijeli, da poboljšate živote svojih građana, da pokrenete napredak?

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Prošli tjedan u mom obraćanju poslanicima u Republici Srpskoj, pozvao sam ih da objašnjavaju, argumentiraju, uvjeravaju i komuniciraju.

Ako mislim, da nešto što namjeravam uraditi, može zabrinuti neke moje susjede, onda najprije razgovaram s njima, da im objasnim, zašto nema razloga za strah. Nije to nikakva velika politika; to je samo zdrav razum. To je nešto, što milioni građana svakodnevno rade u svojim životima.

Danas apeliram na vas, da činite isto.

Neki od vas možda će se usprotiviti i reći, da ste vi to uvijek radili. Vjerujte mi, nisam neupućen u nijanse politike u BiH. Dobro mi je poznato, da bi zajednice u ovoj zemlji mogle štošta naučiti građane drugih zemalja, kada je riječ o međusobnom dijalogu. Ali jednako mi je dobro poznato – kao što je i svima u ovom domu – da je prošlogodišnja polemika

narušila duh mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini, iako su političari pazili da ostanu u okviru odredbi Daytonskog sporazuma. Rezultat toga je novi talas straha među građanima i tvrdi stavovi njihovih vođa. Ako bilo ko ovdje misli, da je to pozitivno, možda bi mogli biti tako ljubazni da objasne, šta je tu tačno pozitivno.

Daytonom je uspostavljena i zagarantirana suverena, nezavisna Bosna i Hercegovina i u okviru nje dva entiteta, i jasno je precizirano kako se Ustav može mijenjati. Ovaj sporazum održao je mir duže od desetljeća i nastaviće da ga održava. Međunarodna zajednica ostaje i ostaće stopostotno opredijeljena za ovo ustavno uređenje, sve dok se ne postigne dogovor o novom.

Oni, koji ovaj sporazum dovode u pitanje – bilo pozivanjem na ukidanje entiteta s jedne strane, ili na otcjepljenje Republike Srpske, s druge strane – jednostavno gube vrijeme.

Da je rezultat samo gubljenje vremena, to je dovoljno loše. Ali ono što je puno gore – jeste da oni siju strah. I zbog toga već duže od godinu dana praktično nije postignuto ništa.

Zato nismo još uvijek uspjeli postići sporazum o reformi policije. Zato nismo na pragu potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Pokušat ću biti jasan: kada je riječ o gubljenju vremena i sijanju straha, nijedna strana nije nevina – niti ona koja negira integritet Bosne i Hercegovine, niti ona koja dovodi u pitanje pravo entiteta na postojanje.

No, ako pomjerimo fokus javne rasprave sa mašte na praktičnu politiku, brzo se može staviti tačka na ovaj period nesmotrenosti i isključivosti, koji nije donio ništa. Ako to učinimo, u ovo doba sljedeće godine možemo zajedno sa ostalim zemljama u regiji biti partneri sa Evropskom unijom.

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Prošle sedmice u Narodnoj skupštini Republike Srpske imao sam neke vrlo konkretne poruke za Republiku Srpsku, a danas ću spomenuti neka pitanja koja su u nadležnosti Federacije.

Mostar

Kada govorimo o Federaciji BiH, bio bih nepravedan a da konkretno ne spomenem jedan od primjera gdje su mnoge, na žalost ne sve, nesuglasice prevaziđene. To je ujedinjenje grada Mostara, koji se i sam može posmatrati kao mikrokosmos Federacije.

Iako ima svoje probleme, Mostar je jedini grad u FBiH, u kojem ne postoji dominacija jednog naroda nad drugim.

Proces ujedinjenja grada polako je napredovao i još uvijek nije završen. Uspio je u početnim fazama zbog direktnog angažmana i opredijeljenosti ključnih ljudi.

Međutim, stranke koje povremeno nastoje iskoristiti Mostar i njegove građane kao sredstvo za svoje političke ambicije, su po potrebi odstupale od opredijeljenosti za ujedinjenje.

Taj verbalni rat i rastuće tenzije nimalo ne pomažu građanima Mostara.

Rezultat je, da se stranke, umjesto rješavanja sporova putem normalnog političkog dijaloga, okreću OHR-u i čekaju da donese odluke umjesto njih, a potom kritikuju te odluke. U određenom trenutku, vodeći političari moraju preuzeti punu odgovornost za proces ujedinjenja.

Mostar je danas grad u usponu, ali bez obzira na ogromne napore međunarodne zajednice, uz podršku domaćih organa vlasti, grad je i dalje oštećen, kako fizički tako i duhovno. Pozivam vas da pomognete ovom gradu, da se u potpunosti oporavi, tako što ćete podržati proces ujedinjenja do samog kraja i usmjeriti više finansijskih sredstava za obnovu.

Federacija je i dalje od ključnog značaja za uspjeh Mostara i vjerujem da je uspjeh Mostara od ključnog značaja za uspjeh Federacije.

Obrazovanje

Pitanje obrazovanja je vrlo često na dnevnom redu u Federaciji i usvojene reforme su dobrodošle, ali one su većinom ostale samo slovo na papiru, tako da sektor obrazovanja i dalje ostaje otvorena rana u Federaciji. To je potvrđeno početkom ove školske godine, nizom nacionalnih i vjerskih incidenata, u nekoliko škola širom Federacije BiH.

Ostvaren je mali napredak u razradi novih institucionalnih struktura i unapređenju kvaliteta, odnosno jednakosti usluga u izdijeljenom, nedovoljno finansiranom i u više aspekata diskriminatornom obrazovnom sistemu u BiH.

Osnovni problem je u tome, što niste pronašli način, da stranačku politiku udaljite iz obrazovanja i učionica.

Generalni trend nije ka postratnoj integraciji, već ka očuvanju diskriminacije, bilo putem asimilacije, ili podjele duž "nacionalnih" linija. Iako je prisutan u cijeloj BiH, ovaj trend je očigledniji u Federaciji, a naročito u kantonima, gdje još uvijek sramotno postoje "dvije škole pod jednim krovom". U Čapljini, na primjer, učenici jedne osnovne škole započeli su novu školsku godinu sa dvije sedmice kašnjenja zbog spora, koji je bio čisto političke prirode.

Znam da kantoni nose najveću odgovornost za obrazovanje, ali rješenje za ove probleme mora biti pronađeno na svim nivoima vlasti.

Media

Treća važna oblast reformi je svakako reforma javnog sistema emitovanja.

Dozvolite mi da i ovaj put budem potpuno otvoren: i na ovoj reformi potrošeno je previše vremena samo zbog uskih političkih interesa. Činjenice su sljedeće. Postojeći Zakon o javnom RTV sistemu BiH, koji je usvojila Parlamentarna skupština BiH krajem 2005. godine, i čiji tekst odražava u cijelosti principe EU, vezane za javne emitere, garantuje potpuno ista prava u pogledu zastupljenosti tri službena jezika i programa, koji promoviraju kulturnu baštinu sva tri konstitutivna naroda. Upravo oko ovih pitanja, zadnjih nekoliko godina, vode se oštre političke debate, no potvrđeno je odlukom najvišeg sudskog tijela ove zemlje, da Zakon o RTV sistemu Bosne i Hercegovine, nije destruktivan po vitalni nacionalni interes hrvatskog, niti bilo kog drugog naroda u BiH. Taj zakon je već u primjeni.

No to ne znači, da ne razumijem kritike, koje se tiču sadašnjeg stanja unutar sistema javnog emitiranja, jer se, uostalom, sa većinom tih kritika i sam slažem. Međutim, treba da se fokusiramo na rješavanje problema, ne na njegovo odbijanje. Rješavanje problema znači korištenje postojećih zakonskih mehanizama i dogovorenih pravila, a ne kontinuirano odbijanje rješenja bez predlaganja alternativa.

Podsjećam, da je vrijeme, u kojem se raspravljalo o različitim modelima javnog emitiranja prošlo, te da je model, kako je utvrđen u Zakonu o javnom RTV sistemu BiH, ocijenjen kao jedini finansijski održiv, a koji istovremeno zadovoljava kulturne, tradicijske i druge potrebe naroda i ostalih u BiH.

Međutim, upravo opstruiranje donošenja federalnog propisa, omogućava odstupanja od zakonom utvrđenih rješenja, koja zaista predstavljaju dobar temelj za kreiranje ovog sistema na zadovoljstvo svih građana BiH.

Pred vašim parlamentom je zadatak: a to je usaglašavanje

Prijedloga zakona o Javnom RTV servisu u Federaciji Bosne i Hercegovine. Zajednička parlamentarna komisija je formirana i njen se rad mora ubrzati. Nema sumnje da ćete vi i ovaj zadatak, kao i sve prethodne zadatke, privesti kraju. Neosporna je vaša konstruktivna uloga u svim reformskim procesima, u kojima se našla Bosna i Hercegovina.

Pozvao bih zbog toga sve one, koji su do sada sporili provedbu usvojenih propisa, te sprječavali usvajanje jedinog preostalog zakona iz ove oblasti, da preispitaju svoje stavove u vezi s istim, kako bi bilo moguće finalizirati ovu reformu.

Dozvolite da nešto ovdje posebno naglasim. Federacija ne može, niti smije biti posmatrana samo kroz prizmu bošnjačko-hrvatskih interesa.

Iako mnogi od vas u ovom parlamentu, niste imali problema da prepoznate i izrazite žaljenje zbog brojnih propusta u drugom entitetu, čini mi se, kao da pretpostavljate, da je u Federaciji sve u redu, što se tiče poštivanja multietničnosti ove zemlje, te prava svih konstitutivnih naroda i «ostalih». Nije baš tako!

Pozdravljam činjenicu, da su, nakon posljednjih izbora, u federalnom Domu naroda, popunjena sva mjesta za delegate iz reda srpskog naroda.

Nadam se, da će ovo poboljšati politički život Federacije BiH i istinski je učiniti multietničnom zajednicom, u kojoj sva tri konstitutivna naroda i «ostali» mogu ostvarivati svoja kulturna, jezična, vjerska i sva ostala prava.

Ako na tome ne insistirate, dajete «krila» onima, koji zagovaraju ideju, da drugi entitet bude isključivo srpski. Podsjetiću vas, da su svi konstitutivni narodi konstitutivni na cijeloj teritoriji ove zemlje.

U tom smislu, vi morate naglašavati potrebu za punim poštivanjem ljudskih prava, te odlukama onih institucija, koje

su zadužene za njihovu zaštitu.

Ipak, najveći izazov za Federaciju BiH leži u ekonomiji.

Dok je u Federaciji tokom prvih sedam mjeseci 2007. godine zabilježen industrijski rast od skoro 13%, postoji istinski rizik, da će se ove godine javne finansije u Federaciji, i na entitetskom i na kantonalnom nivou, naći pod žestokim pritiskom, zbog predizbornih obećanja, a za čiju isplatu nisu bila osigurana finansijska sredstva.

Nedavno izvršeni rebalans budžeta bio je neophodan zbog predizbornih obećanja, kao i povećanja plata, koje je nakon toga uslijedilo. Subvencije, koje nisu precizno usmjerene, ugrožavaju finansijski integritet Vlade i ne osiguravaju pomoć onima, kojima je ona najpotrebnija. Najbolji primjer je propis koji je Vlada Federacije usvojila u avgustu 2007. godine, čime je svim bivšim pripadnicima Vojske Federacije i Ministarstva odbrane Federacije omogućeno, da se penzionišu uz prosječnu penziju od 650 KM.

Neka predizborna obećanja su jednostavno neodrživa, a prebacivanje krivice na raniji saziv Parlamenta nema puno smisla, jer su više-manje iste stranke na vlasti i veliki broj vas je imao poslanički mandat i u ranijem sazivu.

Nemojte me pogrešno shvatiti: za najugroženiju kategoriju stanovništva treba osigurati sistem socijalne zaštite. Međutim, to ne podrazumijeva samo davanje podrške grupama, koje su najuspješnije u vršenju pritiska na političare.

Sa žaljenjem moram konstatovati, da rebalans budžeta u iznosu od 150 miliona KM, uključuje relativno skromne investicije u infrastrukturu i razvojne projekte, dok će veliki dio sredstava biti usmjeren na nove socijalne transfere i plate, iako neki u javnom sektoru u Federaciji BiH imaju prosječnu platu, koja se može porediti sa najvećim platama u državi.

Dok su grupe, koje uspješno vrše pritisak uspjele za sebe

osigurati poseban tretman; za najugroženije kategorije stanovništva nema dovoljno sredstava i vrlo malo ostane za ulaganje u razvoj i zapošljavanje. Bez investicija i ekonomskog rasta neće biti moguće, niti održivo, nastaviti ni povećati socijalne programe.

Nezaposlenost najviše pogađa mlade. Prema istraživanju stanja radne snage za 2006. godinu, oko 62% mladih, između 15 i 24 godine, su nezaposleni. Ovakva situacija je socijalno, politički i ekonomski neodrživa. Kako možemo očekivati da poslije 24. godine tek krenu stjecati radne navike i počnu doprinositi društvu?

Naravno, nije sve negativno. Želim iskoristiti ovu priliku da čestitam Vladi i Parlamentu Federacije BiH na razmatranju zakonâ o porezu na dohodak i dobit. Ovo bi trebalo imati ogroman pozitivan uticaj na poslovnu klimu, korak je prema uspostavi jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH, a to će zauzvrat doprinijeti rastu stope zapošljavanja, što je najvažniji zadatak, s kojim se suočavaju organi vlasti na svim nivoima širom BiH.

Međutim, potrebno je poduzeti radikalnije mjere, a one obuhvataju i oživljavanje skoro potpuno posustalog programa privatizacije, koji je, čini se, izrađen ne u interesu građana, koji su izgradili ova preduzeća, nego u interesu političkih stranaka na vlasti.

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Vi, kao poslanici i zastupnici, imate ogromnu moć i odgovornost. Vi ste predstavnici građana i morate pokazati, da radite u njihovom interesu, a ne isključivo u interesu vaših političkih stranaka.

Pomno ću pratiti vaš rad i sarađivati s vama, kako bismo Bosnu i Hercegovinu učinili efikasnijom zemljom, spremnom za njenu evropsku budućnost. Ovo mora biti naš zajednički zadatak.

Hvala.